

Manual de supervivència en el debat transgènic

CARME CATALÀ
4t ESO - IES Antoni Llidó

SEGUÍ SIMARRO, J. M.
Biotecnologia al menú
Edicions Bromera, 2012.

Aquest comentari ha estat guardonat amb el IV Premi Llegir sense Fronteres, convocat per la Càtedra de Divulgació de la Ciència - Universitat de València

En aquest llibre José María Seguí recull una gran quantitat de dades de projectes i estudis relacionats amb l'ús dels transgènics i les possibles conseqüències.

Comença per explicar què és això de la manipulació genètica. Podem resumir-ho dient que es tracta d'incorporar gens d'un altre organisme per obtenir-ne allò desitjat. És així que un transgènic és un aliment els gens del qual han estat modificats per obtenir-ne un benefici. Aquesta tècnica permet cultivar espècies idèntiques a les existents, però resistents a plagues o a herbicides, a condicions ambientals adverses, o amb unes característiques particulars. D'aquesta manera, podem aconseguir el mateix fruit o vegetal, encara que d'una manera més econòmica i eficient.

Si bé l'objectiu prioritari que es persegueix amb els transgènics és disposar de dietes saludables i nutritives en un entorn econòmic just, en tot moment hi ha present la seguretat alimentària.

Un exemple d'aquest fet que m'ha despertat interès és el projecte The Golden Rice Humanitarian Project. Algunes parts del món són deficitàries en vitamina A. Per solucionar-ho, i tenint en compte les dificultats per a canviar la dieta d'aquestes societats, s'encetà un projecte per modificar genèticament l'arròs, el recurs alimentari preferent dels habitants d'aquestes zones, per tal que aquest poguera sintetitzar la vitamina A. Inicialment, l'arròs resultant no va ser aquell que s'esperava, però noves investigacions permeteren obtenir una varietat d'arròs millorada amb la qual aconseguiren resultats increïbles.

Una altre propòsit de l'enginyeria genètica és aconseguir plantes que fabriquen compostos útils en els àmbits farmacèutic, biosanitari o industrial, per tal d'abaratir la producció, així com millorar la seguretat. També ens referirem a la reducció en les necessitats d'adobs i tractaments fitosanitaris, amb la consegüent reducció de la contaminació del sòl agrícola.

Si en són tants els avantatges, per què aparentment hi ha gent en contra dels transgènics? L'autor també s'encara a aquest interrogant, i comença per identificar els opositors. El moviment antitransgènics, afirma Seguí, està format, principalment, per persones que defensen la conservació de la natura, agricultors i consumidors que els

consideren un perill per a la salut i l'estil de vida; i també pels moviments alternatius que veuen en aquestes plantes una perversa estratègia capitalista. Per descomptat, hi ha també la tendència de les persones a refusar allò desconegut. Veiem els arguments que s'hi aporten.

En primer lloc, Seguí afirma que els transgènics comercialitzats no presenten cap toxicitat. Si bé es pot originar alguna proteïna tòxica, els severos controls de seguretat que han de superar els productes transgènics fa pràcticament impossible que un producte nociu arribi al mercat. També descarta el caràcter al·lèrgic que sovint s'ha apuntat. Hom ha constatat que els individus que han presentat algun símptoma al·lèrgic al transgènic també l'han presentat en l'espècie natural. Per evitar problemes, es proposa un etiquetatge correcte en el cas de possibles reaccions al·lèrgiques.

Un vessant que causa temor en la societat és la possibilitat que un gen de resistència a antibiòtics (que s'utilitzava per comprovar si les plantes havien adquirit els gens), poguera incorporar-se a algun bacteri del nostre cos. Amb açò, aquests podrien resistir els antibiòtics i dificultar la superació de malalties infeccioses. Les tècniques modernes, però, no els utilitzen. Fins i tot, la legislació ho prohibeix i obliga a retirar tots aquells productes que continguin el gen de resistència als antibiòtics.

Un aspecte que s'ha de tenir en compte és el de la pol·linització encreuada. Açò ocorre quan el pol·len d'una flor fecunda l'òvul d'una altra flor. Tanmateix, hi ha mesures per a evitar la transferència de pol·len en els processos de producció (tant pel que fa a plantes silvestres com als cultius propers).

Quant a la pèrdua de biodiversitat, cal indicar que les plantes transgèniques no són pitjors que les varietats tradicionals. Les pràctiques de monocultiu i la selecció de varietats que es duen a terme des dels inicis de l'agricultura en són igual de dolentes.

Respecte a la dependència de les empreses productores, ara com ara, l'agricultura tradicional ja ho és: els agricultors acudeixen a les empreses que comercialitzen les llavors més productives.

Sobre el possible augment de l'ús de pesticides

en el conreu d'aquests productes, una estratègia que augmentaria les vendes de les empreses, les dades no ho confirmen. Per un costat, els llauradors podrien abusar dels pesticides, tractant les plantes constantment. Però, com que interessa reduir els costos, no seria necessari prevenir l'aparició de males herbes amb un tractament constant. Per tant, no es pot saber si els pesticides seran més utilitzats en els cultius transgènics.

Un últim argument fa referència a l'Agència Espanyola de Seguretat Alimentària. Si aquesta ens assegura que els aliments transgènics autoritzats no suposen cap risc per a la salut, per què n'hem de dubtar? Per què se segueix tenint por als aliments transgènics i a algunes tècniques biotecnològiques? Per què, quan s'alerta respecte de la toxicitat d'algun producte, ens refiem, però no així quan s'afirma la innocuïtat de les tècniques i productes biotecnològics?

La principal estratègia dels grups contraris a aquestes tècniques, segons Seguí, és remarcar allò que puga alarmar la ciutadania i amagar-ne els possibles beneficis. És així que aquests grups no proporcionen tota la informació sobre el tema i, fins i tot, de vegades n'alteren les dades. La ignorància sobre aquests temes ha arribat a un punt en què s'argumenta a partir de creences i no fent servir dades i estudis més complets.

També cal destacar que la societat de vegades no veu amb bons ulls els avanços científics i tecnològics. Sovint, aquestes àrees es veuen com a instruments del capitalisme i no com a formes de solucionar problemes. El que no es pot fer, com s'explica clarament en el llibre, és prohibir (com volen els grups antitransgènics) tot el que té alguna cosa amb això, perquè tot no és dolent.

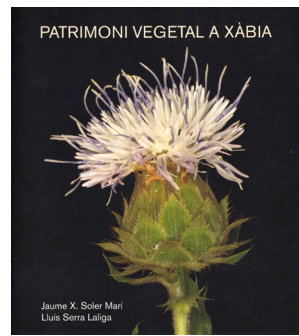
En l'última part del llibre es reflexiona sobre la prohibició d'aquests productes per part dels governs, tot i saber que els transgènics poden ajudar als que passen gana. Ací, Seguí veu un gran error per part dels polítics, ja que les seues decisions s'haurien de basar en fets constatats i no en l'opinió d'un grup de possibles votants. L'autor recomana informar la societat dels avanços científics i això amb un llenguatge planer. És el cas d'aquest llibre, que té com a objectiu transmetre tot allò que diu la ciència sobre els transgènics.

Una vegada conegudes les dades, s'ha de reflexionar sobre aquest problema i valorar les possibles amenaces que els transgènics puguen suposar. I és que no podem ignorar que la biotecnologia tracta de la manipulació de la vida i la natura, i això planteja debats ètics, morals i religiosos.

Com a reflexió personal i, reafirmant allò que he llegit, voldria compartir un punt de vista amb l'autor. Es tracta de l'obsessió d'alguns grups en un tema de poca importància, com és el de combatre els transgènics, i no mobilitzar-se en allò que de veritat és important.

Crec que el principal és documentar-se sobre el tema, ja que no es pot saber si s'està a favor o en contra sense conèixer els diversos punts de vista, però en el cas de no estar-hi d'acord, pense que hi ha temes més importants a tractar.

S'han de fer propostes alternatives a aquests mètodes, en cas de no estar d'acord, i utilitzar tots recursos possibles i allò que sabem per resoldre els problemes que tenim plantejats.

SOLER, Jaume X.
i SERRA, Lluís
El patrimoni vegetal de
Xàbia
Fundació CIRNE

Baptista Banyuls

Professor de Biologia - IES Gata de Gorgos

Aquest llibre ens aproxima al coneixement de la flora d'interés del terme de Xàbia. Malgrat la limitació geogràfica que el títol estableix, en bona mesura aquest treball no solament és de Xàbia, sinó de tota la Marina Alta. Els diligents autors, Jaume Soler i Lluís Serra, ens presenten una obra de divulgació del patrimoni natural rigorosa. Un exemple d'una tasca que necessàriament ha de ser celebrada i reconeguda des de tots els àmbits possibles. Un memoràndum real d'un dels espais biogeogràfics i florístics amb més diversitat del territori diànic. Acompanyat d'un grapat de bones fotografies que complementen la informació i ajuden a entendre el territori i el patrimoni.

Els capítols del llibre ens ofereixen un escenari complet del tema tractat: Introducció; Aspectes geogràfics, geològics, climàtics i biogeogràfics; Diversitat vegetal, endemicitat i patrimoni natural; Fitxes de les plantes vasculares terrestres protegides (36 més quatre no trobades); Llocs d'interés; Annex legislatiu; Glossari; Bibliografia.

Les 36 fitxes de flora, ben estructurades, aporten una informació extensa (distribució amb mapes, legislació, situació actual, etc.) i valuosa de cadascuna de les espècies tractades, "... elements importants del nostre patrimoni". Les fotografies que acompanyen cada fitxa ofereixen una visió en general i en detall d'aspectes que ajuden a identificar la planta en el camp.

Pel que fa al capítol dedicat als llocs d'interés botànic, els autors han valorat les àrees de major interès amb criteris científics, tant a nivell estatal com autonòmic. El resultat de l'anàlisi conclou amb una sèrie de territoris originals per a allotjar singularitats florístiques al territori valencià: terme municipal en general; el Montgó i el cap de Sant Antoni; la Granadella, el Portitxol; els penya-segats de la Marina; les Valls i el riu Gorgos; els Muntanyars, l'Arenal i el Saladar; el Tossal Gros, el Rebaladí i les Capçades.

Així mateix, les fitxes que il·lustren aquests llocs d'interés inclouen mesures de protecció i propostes d'actuació i gestió, amb la qual cosa proporcionen "... una eina més per a facilitar l'ordenació territorial."

El llibre es completa amb dues versions en castellà i anglès per als interessats.

Per acabar, hem de donar les gràcies a la fundació CIRNE per l'esforç i l'interés mostrat a divulgar el patrimoni natural de Xàbia.

